

Raadsvoorstel

Raadsnummer:	2023-051	Zaaknummer:	1427647
Onderwerp:	Kadernota 2024		
Korte inhoud:	De Kadernota 2024 is een uitwerking van de Ontwikkelagenda 2023-2026. Met deze kadernota worden financiële uitgangspunten en kaders voor 2024 en het meerjarenperspectief vastgesteld. Ook zijn de doelen in de maatschappelijke opgaven waar nodig bijgesteld en is er een aangepaste planning gemaakt voor bestuurlijke inspanningen en activiteiten.		

Datum B&W:	23 mei 2023	Portefeuillehouder:	Wethouder Rohen
-----------------------	--------------------	----------------------------	------------------------

Voorstel

1. Kennis te nemen van de ontwikkelingen en actuele gegevens van belang voor de besluitvorming over deze Kadernota 2024 en de daarbij zichtbaar wordende zorgelijke financiële situatie op de langere termijn.
2. Voor de opstelling van de Begroting 2024 uit te gaan van de volgende kaders:
 - 2.1. Voortzetting van de uitvoering van de voorstellen uit deze kadernota, met een aangepaste planning van bestuurlijke onderwerpen voor de jaren 2023-2026.
 - 2.2. Deze uitvoering plaats te laten vinden binnen het uitgangspunt van een sluitende structurele begroting in 2024 en van een structureel tekort van maximaal € 3,1 miljoen in 2027, exclusief kapitaallasten voor investeringen voor nieuwe investeringen vanaf 2025, bij een risico in het kader van de uitkering gemeentefonds van ca. € 900.000.
 - 2.3. Het college te verzoeken - indien nodig - nadere keuzes voor te leggen bij de Begroting 2024 om binnen dit bestedingsplafond te blijven.
 - 2.4. In te stemmen met de inzet om de te verwachten bezuinigingen op de jeugdzorg per saldo volledig te compenseren in de structurele uitgaven. Met dien verstande dat hiervoor een nader te bepalen periode van ingroei komt en er ook zeker in geïnvesteerd zal moeten worden om dit te bereiken.
3. In verband met de zorgelijke financiële situatie op langere termijn het college te verzoeken om:
 - 3.1. bij de opstelling van de Kadernota 2025 te komen met een fundamentele bezinning op bestaand beleid, ambities en financiële mogelijkheden voor de langere termijn, op basis van de dan beschikbare actuele gegevens over de ontwikkeling van het gemeentefonds, investeringen (Meerjaren Investeringsprogramma: MIP), benchmark ambtelijke organisatie en overige informatie;
 - 3.2. te onderzoeken of de onderuitputting die mogelijk in de exploitatie zit (ca. € 1,5 miljoen) ingezet kan worden voor uitvoering van het nog op te stellen MIP;
 - 3.3. in het ombuigingsproces ruimte te maken voor een dialoog met zowel de samenleving als de gemeenteraad;
 - 3.4. in dit ombuigingsproces nadrukkelijk te kijken naar het effect van een andere rolneming van de gemeente;
 - 3.5. hierbij scenario's voor te leggen met gebruikmaking van de in de Ontwikkelagenda genoemde knoppen: ambities, risico's, uitgaven en inkomsten. Deze moeten een beeld geven van de mogelijkheden en effecten van een verschillende verhouding tussen uitgavenvermindering en inkomstenverhoging (OZB);
 - 3.6. op basis van de huidige inzichten gaan we uit van een ombuiging van in totaal ca. € 4 miljoen;
 - 3.7. de raad hiervoor uiterlijk in oktober 2023 een procesvoorstel voor te leggen.

Inleiding

Begin 2023 is de Ontwikkelagenda 2023-2026 vastgesteld. In de Ontwikkelagenda is beschreven hoe het college de bestuurlijke inzet voor de jaren 2023-2026 ter uitvoering van het coalitieakkoord 'Samen wonen, samen werken, samen leven' voor zich ziet. Met de Kadernota 2024 wil het college de plannen uit de Ontwikkelagenda bijstellen en aanvullen waar dit nodig is. De plannen zijn uitgewerkt vanuit de verwachte financiële situatie voor 2024 en verder. Daarmee vormt de kadernota de basis voor de begroting voor 2024 die dit najaar vastgesteld wordt.

Deze kadernota schetst ten opzichte van de Ontwikkelagenda een aanzienlijk negatiever beeld van onze financiële mogelijkheden op de langere termijn voor de uitvoering van onze ambities. Als college vinden we het daarom essentieel dat we:

- Voor de korte termijn maatregelen nemen om de voorziene tekorten voor 2027 niet verder op te laten lopen en de Begroting 2024 op een structureel sluitend niveau te houden.
- Voor de langere termijn een fundamentele afweging en mogelijke heroverweging van onze ambities voor de langere termijn gaan uitvoeren. We gaan daarbij uit van de noodzaak van een ombuiging voor 2027 van ca. € 4 miljoen structureel.

Om deze fundamentele afweging goed te kunnen maken zullen we de komende periode een aantal essentiële bouwstenen vervaardigen en verzamelen (o.a. Meerjaren Investeringsprogramma (MIP) en benchmark ambtelijke organisatie). We zullen aan de hand van de in de Ontwikkelagenda geformuleerde 'knoppen' opties en mogelijkheden onderzoeken en afwegen, waarbij alle opties bespreekbaar zijn voor ons. We zullen bij het onderzoek en de afweging van deze opties en mogelijkheden ook onze inwoners en betrokken maatschappelijke organisaties betrekken. Om de afweging goed te kunnen doen zullen we een procesvoorstel opstellen dat we na de zomer 2023 aan de gemeenteraad zullen voorleggen. Dit procesvoorstel zal er op zijn gericht om aan de hand van diverse scenario's de gemeenteraad in de gelegenheid te stellen om de juiste balans te vinden. Tussen onze ambities als Nijkerk in relatie tot de financiële mogelijkheden en de juiste balans tussen uitgaven en inkomsten van de gemeente. De besluitvorming hierover voorzien we dan bij de Kadernota 2025.

Beoogd effect

In de Kadernota 2024 worden, vooruitlopend op de begroting, de financiële kaders gesteld voor het 2024. Daarnaast zijn de doelen in de maatschappelijke opgaven uit de Ontwikkelagenda bijgesteld waar nodig en zijn er nieuwe prioriteiten aangebracht. Tot slot is er een aangepaste planning omschreven voor bestuurlijke inspanningen en activiteiten. Deze punten tezamen geven richting aan het bestuurlijk beleid en de uitvoering hiervan in 2024.

Argumenten

1.1 Met de kadernota worden financiële uitgangspunten en kaders voor de komende vier jaar vastgesteld

In de kadernota wordt de financiële situatie voor de komende vier jaar weergegeven. Daarmee vormt de kadernota het uitgangspunt voor de Begroting 2024. Deze wordt dit najaar vastgesteld.

1.2 De kadernota geeft inzicht in actuele ontwikkelingen

In de kadernota wordt een beeld geschetst van de ontwikkelingen die er zijn sinds het vaststellen van de Ontwikkelagenda. Denk aan wettelijke ontwikkelingen, financiële ontwikkelingen, nieuw beleid en de gewenste voortzetting van het bestaande beleid.

1.3 We moeten de doelstellingen die gekoppeld zijn aan maatschappelijke opgaven actualiseren

De maatschappelijke opgaven uit de Ontwikkelagenda geven focus en richting aan het bestuurlijk handelen in de komende jaren. Door de eerdergenoemde actuele ontwikkelingen moeten we sommige van onze doelen en plannen bijstellen, of nieuwe prioriteiten aanbrengen. Zodat deze weer realistisch en haalbaar zijn.

2.1 Een aangepaste planning zorgt voor een hanteerbare werkbelasting voor zowel raad, college als organisatie
In de Ontwikkelagenda is een planning opgenomen van bestuurlijke onderwerpen voor de jaren 2023-2026. Deze planning is verder uitgewerkt en aangepast waar nodig. Voor 2023 is dat per maand gedaan, voor de periode 2024-2026 per jaar. De aangepaste planning wordt na vaststelling verwerkt in de Langetermijnagenda (LTA). Dit komt ook tegemoet aan de motie 'Planning voor Langetermijnagenda' d.d. 2 februari 2023.

2.2 De Kadernota 2024 vormt de basis voor de Begroting 2024

De Kadernota 2024 vormt financieel het uitgangspunt voor de Begroting 2024. De loon- en prijsindexatie is hierin opgenomen, in overeenstemming met de parameters die zijn opgenomen in Centraal Economisch Plan 2023 van het CPB gepubliceerd in maart 2023. De tariefstijging vanwege inflatie voor de belasting komt op basis van deze cijfers uit op 4,3%.

De mutaties voor 2024 en verder die in de Kadernota 2024 zijn opgenomen, hebben een financiële impact op de begroting van de gemeente Nijkerk. De onderbouwing en de specifieke bedragen van deze mutaties kunt u in het document zelf terug vinden. Per saldo is de financiële impact van deze mutaties als volgt:

Jaar	Afwijking (x € 1000)
2024	-2.548
2025	-2.029
2026	-2.451
2027	-2.368

3. Er is urgentie om bij de Kadernota 2025 fundamentele keuzes te maken

Door de gewijzigde financiële situatie zien we voor de iets langere termijn noodzaak en urgentie om een fundamentele afweging te maken tussen aan de ene kant onze ambities, en aan de andere kant de financiële en personele mogelijkheden om die ambities vorm te geven. Fundamenteler dan wij bij het presenteren van de Ontwikkelagenda voor ogen hadden. We zien ook dat belangrijke bouwstenen voor die afweging, zoals inzicht in ombuigingsmogelijkheden in ons bestaand beleid, op dit moment deels nog ontbreken. Om in dit dilemma verantwoord op te treden neemt het college zich voor om in de aanloop naar de Kadernota 2025 de belangrijke kerninformatie voor deze noodzakelijke lange termijnafweging op een rijtje te krijgen.

Met behulp van deze informatie kunnen we op onderbouwde wijze scenario's ontwikkelen over hoe op de lange termijn de balans tussen ambities en financiële mogelijkheden kan worden bereikt. Het 'knoppen' schema (ambities, risico's, uitgaven en inkomsten) biedt daarvoor een goed instrument. Bij deze fundamentele afweging willen wij ook inwoners en andere betrokken partijen een positie geven in de gedachtenvorming en afweging van opties. Voor het gesprek en de dialoog met raad en samenleving zullen door ons scenario's worden ontwikkeld.

Kanttekeningen

1. De kadernota is een momentopname

De afgelopen jaren is gebleken dat we in onzekere tijden leven. Internationale ontwikkelingen, bewegingen op de financiële markten, schaarste in grondstoffen en de nog steeds heersende tekorten op de arbeidsmarkt dragen bij aan deze onzekerheid. In de kadernota wordt geprobeerd om zo goed mogelijk te voorspellen wat we de komende jaren kunnen verwachten. Monitoring en regelmatige bijstelling blijft echter noodzakelijk.

2. Er zijn financiële onzekerheden

Er zijn op financieel gebied een aantal grote posten waar nog geen zekerheid over is. Deels vanuit het Rijk, bijvoorbeeld de financiering vanuit het Gemeentefonds vanaf 2026 en de geplande bezuinigingen binnen jeugdzorg. De financiële krapte die wij voorzien speelt landelijk, zoals we ook in een [VNG Ledenbrief d.d. 17 mei 2023](#) zien. Deels zijn er ook onzekerheden ook vanuit Nijkerk zelf, zoals op de nog op te stellen MIP. De komende maanden verwachten we hier meer duidelijkheid over te krijgen.

Financiën

Het algemene beeld van de ontwikkelingen van onze financiële mogelijkheden wordt ongunstiger. Alle voorspelde ontwikkelingen en beleidsvoorstellen samen hebben een negatief effect van afgerond € 2,5 miljoen in 2024 op het saldo van de kadernota. Dit negatieve effect is in 2027 afgerond € 2,4 miljoen. In onderstaande tabel wordt dit weergegeven:

(x € 1000): saldo -/- = nadeel	2024 saldo	2025 saldo	2026 saldo	2027 saldo
Begrotingssaldo voor Kadernota 2024	791	1.195	-378	-200
Autonoom	0	0	0	-164
Beleid	-349	91	-311	-462
Prijs	-560	-560	-710	-710
Raadsbesluit	-44	-193	-364	-514
Verbonden partijen	-396	-396	-396	-396
Openstaande voorstellen Ontwikkelagenda	-1.199	-971	-670	-122
Totale afwijking kadernota	-2.548	-2.029	-2.451	-2.368
Begrotingssaldo na Kadernota 2024	-1.757	-834	-2.829	-2.568

Het negatieve effect van de kadernota heeft het volgende effect op het structurele begrotingssaldo:

(x € 1000): saldo -/- = nadeel	2024 saldo	2025 saldo	2026 saldo	2027 saldo
Stand Ontwikkelagenda	3.055	3.514	228	397
<i>Mutatie raad maart</i>	-6	-6	-6	-6
Mutatie 1 ^e Berap 2023	-1.380	-1.425	-1.226	-1.226
Mutatie Kadernota 2024	-1.409	-1.568	-1.899	-2.223
Structureel begrotingssaldo na kadernota	260	515	-2.903	-3.058

We zien dus een oplopend tekort op de begroting voor de komende jaren. In de bijgevoegde Kadernota 2024 is het volledige financiële beeld weergegeven.

Communicatie

Er wordt een persbericht verzonden en een bericht op de website van de gemeente Nijkerk gepubliceerd.

Vervolg

Bij het opstellen van de Begroting 2024 wordt uitgegaan van de kaders zoals deze benoemd zijn in de Kadernota 2024 (zie besispunt 2). Daarnaast ontvangt de raad uiterlijk in oktober 2023 een procesvoorstel over de opzet van het ombuigingsproces (zie besispunt 3).

Bijlagen

Kadernota 2024.

Burgemeester en wethouders van Nijkerk,
de secretaris, de burgemeester,

de heer drs. J.G. de Jager

de heer mr. drs. G.D. Renkema

RAADSBESLUIT

Nummer: 2023-051

De raad van de gemeente Nijkerk;

gelezen het collegevoorstel van 23 mei 2023;

b e s l u i t :

1. Kennis te nemen van de ontwikkelingen en actuele gegevens van belang voor de besluitvorming over deze Kadernota 2024 en de daarbij zichtbaar wordende zorgelijke financiële situatie op de langere termijn.
2. Voor de opstelling van de Begroting 2024 uit te gaan van de volgende kaders:
 - 2.1. Voortzetting van de uitvoering van de voorstellen uit deze kadernota, met een aangepaste planning van bestuurlijke onderwerpen voor de jaren 2023-2026.
 - 2.2. Deze uitvoering plaats te laten vinden binnen het uitgangspunt van een sluitende structurele begroting in 2024 en van een structureel tekort van maximaal € 3,1 miljoen in 2027, exclusief kapitaallasten voor investeringen voor nieuwe investeringen vanaf 2025, bij een risico in het kader van de uitkering gemeentefonds van ca. € 900.000.
 - 2.3. Het college te verzoeken - indien nodig - nadere keuzes voor te leggen bij de Begroting 2024 om binnen dit bestedingsplafond te blijven.
 - 2.4. In te stemmen met de inzet om de te verwachten bezuinigingen op de jeugdzorg per saldo volledig te compenseren in de structurele uitgaven. Met dien verstande dat daarvoor een ingroeiscenario komt van maximaal twee jaren. Een resterend tekort in het eerste jaar en de vereiste investeringen voor het bereiken van de besparing, worden met behulp van onder meer verdere ontschotting van budgetten gedekt binnen het sociaal domein.
3. In verband met de zorgelijke financiële situatie op langere termijn het college te verzoeken om:
 - 3.1. bij de opstelling van de Kadernota 2025 te komen met een fundamentele bezinning op bestaand beleid, ambities en financiële mogelijkheden voor de langere termijn, op basis van de dan beschikbare actuele gegevens over de ontwikkeling van het gemeentefonds, investeringen (Meerjaren Investeringsprogramma: MIP), benchmark ambtelijke organisatie en overige informatie;
 - 3.2. te onderzoeken of de onderuitputting die mogelijk in de exploitatie zit (ca. € 1,5 miljoen) ingezet kan worden voor uitvoering van het nog op te stellen MIP;
 - 3.3. in het ombuigingsproces ruimte te maken voor een dialoog met zowel de samenleving als de gemeenteraad;
 - 3.4. in dit ombuigingsproces nadrukkelijk te kijken naar het effect van een andere rolneming van de gemeente;
 - 3.5. hierbij scenario's voor te leggen met gebruikmaking van de in de Ontwikkelagenda genoemde knoppen: ambities, risico's, uitgaven en inkomsten. Deze moeten een beeld geven van de mogelijkheden en effecten van een verschillende verhouding tussen uitgavenvermindering en inkomstenverhoging (OZB);
 - 3.6. op basis van de huidige inzichten gaan we uit van een ombuiging van in totaal ca. € 4 miljoen;
 - 3.7. de raad hiervoor uiterlijk in oktober 2023 een procesvoorstel voor te leggen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Nijkerk d.d. 29 juni 2023,

de griffier,

de voorzitter,

mevrouw A.G. VERHOEF-FRANKEN

de heer mr. drs. G.D. RENKEMA